

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК МОВНО-ЕТНІЧНИЙ СИМБІОЗ

Українська культура при її загальному слов'янському характері відзначається складним оригінальним характером свого формування. Ще у праслов'янській передісторії визначилась окремішність західної слов'янської гілки, яку можна назвати Краківсько-Люблинською або, що прийнятніше, а н т с ь к о ю, етнічні та мовні особливості якої виявляються і в українській культурі. Дана етнічна підгрупа склалася у районі середнього Подунав'я на слов'янському підґрунті, яке склали племена озеріат, що могло мешкати у ареалі Балатону (можливо, пращурів пізніших дреговичів, пор. праслов. дръгъва - "болото"), певцинів (пор. піти, співати), бревків - напевно предків деревлян (від праслов. "бръвно" - "дерево", вольків (волян, дулібів) тощо. Етнонім поляни (у тогочасній грецькій огласівці "палякос") слід пов'язати не з полем, що викликало певні сумніви ще у М. Грушевського, а із словом "паля" - для давньої тубільної цивілізації середнього Дунаю надзвичайно характерними були будівлі на "палях" (рос. сваях). Відгомін цієї назви відстежується і в найменуванні північно-італійського міста Болонья (від германського болони - "поляни"). Перебування слов'ян - пращурів сучасних українців у районі між Дунаєм і Тисою знаходить підтвердження у археології (про слов'янський характер давніх пам'яток пише сербський археолог В. Трбухович); в українському фольклорі, пор. численні згадки у піснях "тихого" Дунаю : "У тебе (господарю) хліби, як тихий Дунай"; "Зійду за Дунай да гляну на свій край" тощо. У мовному плані можливість сусідства протоукраїнських племен із північно-східними римськими провінціями Паннонією та Дакією знаходить своє потвердження у шарі давніх латинізмів, що могли бути безпосередньо запозиченими від романомовного населення, напр.: комора, поганій, колір, цибуля, намисто, цап, тремтіти, кварта, мізерний, турбувати, руйнувати і навіть частка оце (це) (пор. лат. ессе).

Крім слов'янських етносів антська група мов і культур містить в собі досить значний іранський елемент, що пов'язується із сарматським племенем язигів (літописних ясів). Українська і польська мови мають у своєму складі давні іранізми (про це явище пише російський вчений О. М. Трубачов). Із язигами-метанастами можуть бути співвіднесені і значні вівчарські традиції українців, відображені у найдавнішій обрядовій поезії, напр.: "У тебе (господарю) вівці гори покрили"; "Устань, газдо, підведися, У кошару подивися! Там овечки покотились, Баранчики народились". Цікаво, що ця традиція відсутня у інших східних слов'ян. Звідси надзвичайно поширене на Русі кожухарство, численні назви одягу із овечої шкури: кожух, кожушка, кожушина, навіть князь Данило Галицький приймав парадового війська у "кожюсі" .

Після переселення у кінці II - податку III ст. н.д. у ареал сучасної Західної та Центральної України протоукраїнські племена (про це переселення однозначно вказується у "Повісті времінних літ") спинилися поруч готських племен, теж недавніх переселенців із району нижньої Вісли. Протягом III - VIII ст. українські та германські племена жили поруч, поступово змішуючись та асимілюючись. Від готів в українській мові слова: гарт, гарний, варто, спис, трапитися, плундрувати, сіпати, дрипати, смакувати, воліти, радити,

рихтувати, тиждень, льох, шлях, стерно, марити, глумитися, дах, мушля, цегла, тин, трунок, жбурити, решта, скриня, хижа, корогва тощо /більшість із цих форм невідома російській мові/.

Сама назва Русь, русин, очевидно, германського походження. Вона була перейнята у сарматів-роксоланів ("рокс" – світлий) готами, а від них слов'янами-сусідами. Антропонім русин близький за будовою до самоназви германських племен англів та саксів у Британії: angelcyn - "англійський народ, племя". На час Київської Русі як держави русини (русь) склали політичну "шляхту", суспільну аристократію, подібно як болгарська аристократія (тюркська з походження) домінувала у переважно слов'янській Болгарії. Закріплення особливого статусу "русинів" простежується і в "Руській правді". Найвизначнішими представниками давньої (не варязької - !) русі були літописні Аскольд та Дір.

У формуванні українського етносу брали участь й інші хоронімічні елементи : гето-фракійські, угро-фінські (пор. назву міста Суми, що може бути співвіднесена і з угро-фінським племенем суомів); тюркські, що пов'язуються із аварами (обрами), пор. селище Обров на Чернігівщині; торками, берендичами. ковуями, касогами, половцями, ясами etc.

До формування української культури були залучені фрагменти і іншої великої слов'янської групи (склавінської).